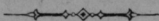

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celipoli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 9.

V Ljubljani, 1. maja 1876.

Tečaj XVI.

Učitelj Ljudomil v nadaljevalni šoli.

VII.

Vezana toplota pri hlapenji.

Ljud. Zadnjič sem vam povedal, da se voda spreminja v paro ali sopuh in da se pri hlapenji sopar dela le na poveršji kapljine, pri parenji pa notri v kapljini. Kaj pa zapazimo po letu, kadar o hudi vročini nekoliko časa dežuje, ali je še tako hudo vroče?

Učen. Zrak se v hudi vročini po dežji nekoliko ohladi, kar časih prav dobro dé. Zakaj pa res po dežji hladneje postane?

Ljud. Kaj ne, pota pa tudi druge stvari, ki jih je dež pomočil, se v vročini kmalo posušijo, — to je — voda se je spremenila v sopar. Kadar se pa voda spreminja v sopar, tudi veže toploto, kakor če se trdna telesa topijo, in to toploto odtegne zraku, zrak zgubi nekoliko svoje toplote in zato postane hladneji. Da se tudi pri parenji veže toplota, tega se lahko prepričamo. Če napolnimo posodo z vodo, jo pristavimo k ognju, v vodo pa vtaknemo toplomer, vidimo, da se živo srebro vzdiguje le toliko časa, da začne voda vreti, potlej pa ostane na enem mestu, se ne vzdigne več, naj še tako kurimo, naj voda še tako močno vré. Vsa toplota, ki se vreli vodi dovaža, le stori, da se voda spreminja v sopar — toda temperatura vode (v odpertih posodi) se ne zvikša. Tudi pri parenji toraj se veže toplota.

Učen. Ali nič ne pomaga, da bi bila jed poprej kuhana, če se močno kuri, kadar že vré?

Ljud. Prav nič, hitrejše vrenje mesa ali krompirja ne bo poprej skuhalo, le voda bo hitrejše izparéla. Če bi se na to ozir jemalo, bi

se lahko veliko derv prihranilo. Da voda le vré, če prav počasi, se jedilo v nji ravno tako kuha, kakor če bi prav hitro vréla.

Učen. Imajo pa naš oče prav, ko se večkrat kregajo, da v kuhinji preveč derv požgejo. Mati pa se hudujejo, da morajo s sirovimi dervimi kuriti in pravijo, da naj jih drugikrat poprej pripravijo, da se posuše, potem jih bodo polovico manj potratili. Zakaj pa mokri les manj gorkote daje, kakor suhi?

Ljud. Mokri les se težej vname, ker ima veliko vode v sebi, toraj se veliko toplote izgubi za to, da se voda izpari, mnogo toplote vežejo pari. Les se še le potem vneti zamore, kadar se je posušil, ali kadar je voda v podobi sopara izpuhtela. Mokri les toraj večje vročine potrebuje, predno se toliko ogreje, da se zamore vneti, pa tudi, kadar gori, se mokrota, ki je v najmanjših luknicah, vedno izhlapuje in v to izparénje potrebne toplote jemlje zraku, in ravno zato daje manj gorkote. — Ali bi mi mogli zdaj vi sami razložiti, zakaj se vino po letu v najhujši vročini ohrani hladno, če se okoli steklenice ovijejo mokre rute?

Učen. Mislim, da zdaj razumemo. Če se mokre rute okoli steklenice ovijajo, se bo voda iz rut izhlapila pri hudi vročini. Kadar pa se voda spreminja v paro, veže toploto, in to odvzame bližnji okolici, toraj steklenici, in ta vinu v njej, — zato vino ostane hladno, ker se mu vedno toplota odteguje.

Ljud. Tako je. Da voda pri hlapenji veže toplote, je tudi za ohranjenje zdravja po letu pri hudi vročini kaj potrebno in koristno.

Učen. Kako je to?

Ljud. Naše telo ima svojo lastno toploto; kri, ktera se po vseh žilicah preliva, vse telo ogreva. Navadna ali normalna toplota kervi pa je $37^{\circ}5'$ C. Ta temperatura kervi je ravno pravšina, da se dobro počutimo. Nikakor se pa toplota kervi čez $1^{\circ}5'$ C. zvikšati (pa tudi znižati) ne sme, sicer bi bilo zdravje in življenje v veliki nevarnosti. Kadar po letu pri prav hudi vročini na polju delate in kadar solnce kaj močno pripeka, bi se morala tudi kri bolj razgreti in nakopali bi si gotovo nevarno bolezen — pa glejte, zdaj se začnete hudo potiti, po obrazu tečejo vodene kapljice, roke so vse mokre, po vsem životu se vas obleka derži, in ravno to je dobro — kajti pot se spreminja v sopar, in pri tej spremembi veže veliko toplote, ktero odtegne koži in telo se ohladi. Pri tem izhlapenji potú se telesu toliko toplote odvzame, da se kri v normalni toploti ohrani.

Učen. Na to pa še nikdar nisim mislil, da pot hladi. Včasih pa jě vendar nesterpljivo vroče, akoravno se človek še tako poti, posebno takrat, kadar je, kakor pravimo, hudo soparno.

Ljud. Res je, kadar je hudo soparno, nas tudi pot ne ohladi, toda zakaj pa ne? Kadar je soparno, to je, kadar je zrak s soparom

nasiten, takrat se tudi pot ne more izhlapiti, ker zrak več sopara ne sprejema, toraj občutimo hujšo vročino, kakor kadar je zrak suh, da se pot lahko hitro v sopar spreminja. Posebno takrat kaj prijetno hladno postane, ko veter nekoliko pihlja, ker veter hitro sopar odnese in pot se tolikanj hitreje sušiti zamore. Zdaj pa še eno vprašanje, ktero pa vi morate rešiti. Zakaj tudi po letu občutimo mraz, ko pridemo iz kopeli, ali če roko v vodo pomočimo, potem pa jo deržimo na prostem zraku?

Učen. Zato, ker voda tačas, ko začne izhlapovati veliko toplote veže, in to životu odteguje, ker se to hitro godi, truplo nima časa, da bi tako naglo nadomestilo toploto, ki se koži od znotraj jemlje.

Ljud. Dobro! Še na drug prikazek vas pri tej priliki opomnim. Če se truplo od zunaj prav hitro ohladi, na pr. če se z merzlo vodo polije, ali pa, če skočimo v vodo, takrat prav hitro in globoko sopsti začnemo, pojemamo. Zakaj? Da je naše telo gorko, to stori sopenje. Če se pa telesu pri polivanji z merzlo vodo več toplote odvzame, kakor pri navadni gorkoti, začnemo hitreje sopsti, da si s hitrejšim in globokejšim dihanjem zgubo nadomestimo. — Ali je zdravo, če smo v premočeni obleki?

Učen. Ni zdravo, lahko se prehladimo, ker voda v mokri obleki izhlapuje, veliko toplote veže in to, truplu odteguje.

Ljud. Dobro! V mokri obleki čutimo nekako merzlotó, kar samo na sebi ni ravno tako hudo, pa tako prehlajenje ima lahko za prihodnjost slabe nasledke za zdravje. Če se kdo preobleči ne more, se pred prehlajenjem saj nekoliko obvaruje, če se v mokri obleki prav hitro giblje in dela, da se od znotraj zguba toplote nadomesti, nikakor pa ne sme na hladnem ali celo na prepihu mirno sedeti.

Učen. Prav lepa hvala! danes smo slišali prav zanimive in podučljive reči.

O t e c

Marko Pohlin.

VII.

Iz dosedanjega opisovanja spozná lahko vsak, kako je pisaril Marko latinski, nemški, slovénski, in tudi že, kólike vrednosti je bilo njegovo jezikoslovje. Vendar naj se vsaj v nekterih zgledih še pokaže, kako je počenjal s pravico, ktero je podedoval po prvem očetu Adamu, in kako je po svoji dobromušnosti stvarém koval imena ter posnemal časih nepristojno izraze po družih največ čeških knjigah.

Tu malu Besedishe treh jefikov l. 1782 na pr. ima (toda v sedanjem pravopisji): Am grem angehen attinet; amuzamem se sich

annehmen defendere; ankeršt chirurgisches Instrument, Antichrist angistrum, Antichristus; anca Bedingnifs conditio, moje anca meines Standes meae conditionis; arreč Ursache, Ursprung causa, origo; aržat Sack saccus.

Barle, na barle auf den Schein apparenter; bašti traum sane, profecto; bavd Falte plica; bergamačka Murmelthier mus alpinus; besaga Satteltasche hippopera; besediše Wörterbuch dictionarium; besedniše Katheder d. Rechtsgelehrten cathedra advocatorum; besodorečnost Wohlredenheit rhetorica, eloquentia; bezlaj Flüchtling, Bezoarsteinn fugitivus, bezoar; birtah Vortuch, Schurz praecinctorium; blek Fleck commissura; Božak Jupiter; bradinstvu männliches Alter pubertas; buquestiskavc Buchdrucker typographus; buroviž, burovizda Bürgermeister consul; burovž Pollarstern stella polaris; burovske kôla Heerwagen ursa major; butara Bürde onus.

Da fragmenta ganz und gar ad minimum usque; derpavsam se heftig kratzen scabere, scalpitare; deržaja Gebieth ditio; dešter zart, artig bellus, tener; dijanu je z' nami es ist geschehen actum est; dolidevam wiederlegen refutare; dolipisk Abschrift, Kopie antigraphum; do-liudarem abschlagen abnegare, denegare; dvohomim zweifeln ambigere; dušepust Zügen agonía.

Ebéhtnèca Maria Verkündigung festum Annuntiationis B. V. M.; Efa pod komunam freches Weib mulier dissoluta; ernem wenden vertere; erzeg Kriegsheer exercitus.

Fajmaštr Pfarrer parochus; fajn, falenga, faler; falot Trofsbube calo; favd, facanekel; fefla Schnattergans garrula; fehtam, ferbegam se; ferkolin Stutzer, ein kleiner Knab ostentator, parvulus; fermažia Malvasierwein vinum Malvaticum; figamož feiger Mann vir infidus; fingrat, firenk, firšt, fletn, flis, flisk, foglovž, folk, fovš, fovšija, fraj; frata mene es mißslingt mir non succedit; friškove Richtplatz f. Weibspersonen locus supplicii; frišen, fundament; furbaria Hinterlist vafrities.

Gabreje Buchwald populetum; gantnar Weingerüst cantherius; garbin Nordwind africanus; glagole hohe Schule universitas, academia; glagolitske, glagólske von der hohen Schule academicus; glih, gmah, gnada; godernèca Murmelthier mus alpinus; governam, govt; gratam werden, gerathen fieri, uberius provenire, succedere: Gromač Jupiter deus tonans; Gruden Christmonat, December, Saturnus.

Hamba Hohn ludibrium; haramoč Heyduck pedes Ungaricus; hirangel Erzengel archangelus; hiroškof archiepiscopus; hlačam in Pump-hosen einhergehen braccatus incedere; hostelnek Haynpriester sacrificulus; hud böfs, zerriffen malus, lacer.

Jakujem, -kuvati bejahen affirmo, annuere; jakuvavc Jaherr assentator; javla se ist herauszunehmen colligitur; ihtiti se hegetzen singultire; imenavednost ethymologia; irperge.

Kanduht Leiche funus; kazin, kazinc Zeigefinger index; kerstirna Taufstein baptisterium; klublivost, klubu Trotz, Unwillen disgratie; kniž Graf comes; komatia verwirrte Dinge negotia varia, tricae; kozapersk Weinmonat october; kozarje Geishirtendorf capretum; koseze Wiesmähde pratum messorium; koštomaja der Turken Paradies regnum millenarium; Krôdè, eta Aeskulap idolum Slavorum; kšaft, — ujem testamentum, testor; kumram se, kunšt, kuštr.

Larma Lärm tumultus; lesasuk Drechseler torneator; lešerba Bauernampel lucerna; lih, lihkar, likof; limbar Lilie lilium, Limbarska gora; lintvern; listmarn, listmarnek schriftverständig, Student, Rechtsgelerter legis peritus; lokovž, lubnu Lustgarten, Tempe; ludvina Nation natio; lukovca Sternwarte specula; lustovž Lusthaus pergula; likeb Schenk pincerna.

Mahtikast Hoheit altitudo, majestas; majolèka Porcellangeschirr vas fictile pictum uti Faenticum; makâvc Taucher intinctor; markec, markovc Marggraf marchio; marovt Student studiosus; mejstanos Bürgermeister consul; menihovše Kloster monasterium; mevža zaghaft formidosus; mirkuca Aff simia; mirkucin Waldteufel aegipan; mirčun Messer, Viesierer; mitje Wucher, Zins census, foenus; modrina gelehrte Gesellschaft academia; modriše hohe Schule; modrica Musa; modrorečnek Wohlredner rhetor; mojškra Zofe, Kammerjungfer abra, cameraria; mordrir Mörder homicida; mrakanos Abendstern hesperus.

Nabore, -ta Unterjochter subjugatus; nadega Hoffnung, Erwartung, Unruhe expectatio, spes, inquietudo; nagelnove ževice Gewürznägel clavi aromatici; nahdam nachgeben cedere; nebahlad Wetterleichten corruscatio; nemškuta deutsches Frauenzimmer germana; nergam anschnarchen invehi in aliquem; nešterc, nečminer, nigdarsit, ništermejn; novaštvu erstes Schulrecht tyrocinium; novc nummus ungaricus.

Obahtnek März martius; obora Thiergarten vividarium; obraznekar Bildhauer sculptor; obstretna Mondeshof atmosphaera; Odamov kerhl Adamsapfel glandula gutturi; offernažnost Ausstaffirung adornatio; ogrilca Steinöl naphtha; okmaštr Hofmeister aulae praefectus; okroždel, -na Cirkel circulus; okulipernesem herumtragen, umbringen circumferre, enecare; opprežnek Propst praeses, praefectus; oslovšena Versammlung ungelehrter Leute rudium faex; osujak Merz Monat martius; očina priča Augenzeuge oculatus testis.

Padar Bader balneator; paglov, -ovček Zwerg, Edelknab nanus, ephebus; pametva Unschuldiger Kinder Tag festum ss. Innocentium; paramuc ein 5. köpfiger Abgott idolum Slavorum; peklenc Höllengott Pluto; perečogn St. Anton Feuer, heiffer Brand pustulae gangraena; pergacia Elixier laxativum; pod koš pojdem ich werde sterben moriar; podviz Anweiser, antescholanus; poltar Fischkasten cista piscatoria; pomirkač

Aufseher animadversor; porčehn Chor in der Kirche ambo, chorus; potepenu pismu abschlägige Antwort repulsa; prekaste oči übersichtig lusciosus, myops; preža Schauspiel comoedia; prosenc Janus, Jänner; Prove, -ta Vulcanus; pijanu ureme volle Metten ebriorum clamores; piti po soncu in die Runde trinken circum libare saluti.

Quâdar alter Schlesier Quadus, Silesita; qvanta lyrisch Gedicht, Märchen aeolium carmen, anilis fabula; qvartavc, -tač, -topirc foliorum lusor; qvantač, qvasovc, -ovnek ineptus orator.

Radagost Idolum Slavorum, Mars; ratam p. gratam; ratne gospud Rathsherr senator; režimbaba Mutterkraut matricaria; rezvada, rezum n. razum; rečnik Redner orator; rinam iz smertjo mit dem Tode ringen agonizare; risanca gezogenes Rohr sclopus diductus; ris Leopard, risena Pantherthier; Rožlin Stadt Agram urbs Zagrabia, Sigmarswurz alcea.

Sajovc Cyclops; zamejstanos Burgermeister consul; samurogač Einhorn monoceros; zapavčnek Zeigefinger index; zapertje tega trupla adiarrhea; zapplečnek Laquay pedissequus; za zlo gorivzamem übel aufnehmen maligne interpretari; zavetnu dete an Kindesstatt angenommen adoptivus; zbornik Churfürst elector; zbroja Rüstung armatura; Selân Mercurius; serbat, serbatje Göttergetränk nectar; šafti kaum, schwerlich vix, difficulter; šap šapel Hirnbindel corona frontis; židane volje wohl auf, gutes Muthes bonae voluntatis; šircejte! šircejte potztausent eja, age; žlaferneca Ohrfeige colaphus; Šmarn dan Frauentag Marianus dies, — križ Himmelskreuz constellatio, Kreuzwurz pappus, — slak Polleykraut glechona; špižirna Speisekasten penus; šravf, šrunf, štavn, štiftenga, štima, štrafenga; štritentga; žvergoliše Orgel organum; Ziba Venus; skezá genug seyn sufficere; skuz hoja Durchgang transitus; slapot, slapotstvu legatus, legatio; slavka Austern ostrea, Slavkovje Stadt Austerlitz Slaucovium; znoj Schweiss, doch nicht von der Wärme, sudor ex angore, desiderio; spevorečnek Poet, Dichter poëta; spisirna Kanzley cancellaria; starostnik Graf comes; sveta pëta Bethschwester tertiaria; zvik Gebrauch usus.

Tabore, -eta Vestungskommandant castellanus; tarout Quäler afflictor, tortor; tažnik Tröster; tekmenik Eiferer aemulator; teme, -na Grund, Wirbel auf dem Kopfe basis, pinnaculum, vertex; tepežkam frisch u. gesund geben, aufkindeln virgam offerre in festo Innocentium; tërma Schedel durum caput; Tork Dienstag, dies Martis Mars; torka Kriegsgöttin Bellona; tranča Bütelhaus custodia publica; Triglav Götz Diana; Trojaci Dominica Trinitatis.

Vajd, vajda Pfleger praetor; uhule, -ta Pedant vanus ostentator; visokošolc Theologus, academicus; umejsk medium, brez umejska unmittelbar, iz umejskam mittelbar; vojska černa allgemeiner Aufstand rebellio; vonuzetje, vonuzetk Ausnahm exemptio; usačihernost Gemeinde, Universität; ušafanje Beschaffenheit affectio; učenust v' pameti theoria, v'

dijanju praxis; učirna Lehrstube musaeum; wodicijes Igel erinaceus; wogataj reicher Mann dives, praepotens; wytes Ritter Held, — cirqven Tempelherr.

Caf Gerichtsdieners apparitor, lictor; caker Gemeinschaft commercium, v' caker hodem umgehen conversari; cavfam zurückkehren regredi. — Čar monarcha Russiae, Turciae; časnece Zeitung nova, acta; Čerig Insel Cypern; čez ramo o ja freylich ahahe! čiležn Drath, čiležnik Drathzieher; cifa Mutterhörner; Franse, gemeines Weib, cifast, cifrast; cijaz, cijazeti langsamer Bote, hart gehen, schwer tragen; cil, cir, col; cuké troll dich fort apage! —

Spominske slike iz svetovne razstave l. 1873.

Načertuje Jos. Levičnik, učenik.

(Dalje.)

Motto: „Človek se uči
Dokler živi.“
Narodska prislovica.

Od švedske šole podajva se, dragi spremljevalec moj! v duhu čez sinje mórje noter tje v daljno Ameriko, da vidiva, kako imajo ondotni národi vravnane začetne učilnice za svojo mladino. Lastna sgrada na Dunajski svetovni razstavi kazala nam je djanski to. Predstavljala se nam je kot stavba pri tleh (ebenerdig), imela vhod ravno ob sredi, ter je bilo k levi roki (na vzhodni strani) stanovanje za učitelja; k desni (zapadni strani) pa se je nahajala šolska dvorana. Kar mi pri tej stavbi prvo ni dopadalo, bila je veliko premajhna veža, katera je komaj zaslužila to ime. Ako pridejo otroci prezgodaj v šolo (kar je na kmetih zaradi vremenskih in potnih [cestnih] razmer, še bolj pa zaradi pomankanja natančnih ur prav lahko mogoče), mora jim biti šolska soba ali precej odprta, ali pa so primorani stati pred šolo pod prostim nebom, ali pa pod kapom. (Šolsko poslopje brez primerno prostorne veže se vsaj meni dozdeva precej veliko narobe!) Učna dvorana stavljala se nam je kot velik štiriogelnik pred oči, in v njo vodili so za dečke, deklice in učitelja odredjeni posebni vhodi. Vsi trije vravnani so bili ob glavni, t. j. sprednji strani, katera se je ravno v nasprotju z učilnicami naših krajev nahajala ob izhodni steni. Svit dohajal je v dvorani po visokih oknih od treh strani (od juga, severa in zapada), kar je po eni strani sicer delalo učilnico zelo prijazno in svitlo; je pa li to tudi dobro za oči, tega si jaz terditi ne upam? Za prevetrenje (Ventilazion) vravnana je bila v srednje okno na zadnji (zapadni) strani precej velika vetrnica. Njena konstrukcija bila je mimo naših zelo različna, in skoraj dam jaz našim predstvom; kajti pri nas vdarja veter in zrak neposredno na kolesce, pri ameriškanskih — vsaj kolikor sem v njih šoli videl — vdarja pa na precej dolge

in prostorne plehnate cevi, v katere dohaja zunajni zrak okol in okol po tako malih luknjicah, kakor jih vidimo pri nas pri koncih onih kropilnic, s katerimi se prilija cvetkam. Tudi to mi ni dopadalo, da zaklopnica ni bila vravnana v verhnjo, ampak v spodnjo šipo okna. —

Sprednja vzvišena stran šolske dvorane kazala nam je vse ono, kar smo navajeni videti v modérnih šolah: učiteljevo katedro, harmonium, zemeljsko oblo in potrebne table; — ostale stene okrog in okrog bile so pópete z raznoverstnimi slikami za kazavni poduk, z zemljevidi, s predložki za risanje (Zeichenvorlagen) in z drugimi enakimi šolskimi stvarmi. Zmed šolskega orodja dopadal mi je skoraj najbolj stroj za računstvo z drobci, in razpostavljene otroške tablice za pisanje, računstvo ali pa risanje. Stroj za računstvo z drobci zdel se mi je za to pripraven, ker je bil bolj majhen, in tedaj lahko prenesljiv. Imel je na spodnjem koncu ročnik (deržalo); toraj ga med ukom učitelj lahko derži v roki, razkazuje na vse strani, in pride z njim dovoljno k vsakemu otroku v neposredno bližavo; ali pa jim ga tudi celo lahko v roke dá, da manipulirajo sami po potrebi z njim. Tudi pisalne in računske tablice bile so mi zelo všeč, in skoraj da sem jim dal predstvo pred vsem, kar sem v tej šoli videl. Bile so kamnite s precej širokimi lesenimi belkastimi okviri; — v okvire pa so bili vtisnjeni (eingepresst) na obeh straneh s černo barvo: mala in velika abeceda; številke; in tudi nekoliko lahkejših čert in slik za risanje. Vsled te naredbe imajo otroci s tablico združeno koj tudi vodilo za uk v pisanji, računstvu in risanji, — stvar, katera je bila vsaj meni čisto nova, pa močno všeč, ter videla se mi vredna posneme. — (Gotovo!)

Klopi (pruke) so bile, kakor v švedski šoli, za vsakega učenca posebej vravnane, mimo unih pa še toliko bolj elegantne, ker je bilo pri teh, razven lesenega sedeža in verhne police pri berilnjaku (Pult), vse drugo iz vlitega železa (grodeljna) narejeno. Sedežna polica je bila, kakor pri švedskih prukah, tako vravnana, da se je po skrivni mehaniki sama navpično kviško vzdignila, kadar je na nji sedeči gori vstajal. Ker so bile klopi mimo švedskih še nekako bolj prostorne, in je bil tudi prostor med njimi nekoliko večji, ima v takih šolah mladina dovolj zložnosti za dovoljno kretanje in za telovadbo, pa je tudi manj motjena, ako mora duševno delovati. Ob enem ima pa učitelj priliko, dovoljno vsakemu učencu blizo priti, njegova dela opazovati itd. Kjer je dosti prostora in le malo učencev, in kjer je — kar je, se vé, povsod glavna stvar in prvi faktor: dovolj cvénka! so pač taki stoli „non plus ultra“; — za šole po kmetih vendar, kjer prostora primanjkuje, otrok pa je na kupe in zraven tega denarja ali le malo, ali celo nič, bi bilo kaj tacega v vsakem oziru — potrata. Ni namreč vsaka stvar za vsaki kraj. —

Za shranjevanje zgornje obleke, pokrival, dežnikov in enakih stvari

priredjena je bila na zadnji strani šolske dvorane nalašč sobica, kamor se vse take stvari med šolskim ukom shranjujejo. Kaj tacega je toliko bolj praktično, ker se z mokro obleko, s klobuki, dežniki itd. prinaša veliko vlage in slabih soparov v šolske sobe; — ako se pa take reči v odprtih vežah morajo puščati, imajo malopridni ljudje priliko, kazati djanski, kako razumevajo diferenco med „mojim in tvojim“. Potepuhom služi namreč marsikaj za „dober dan!“

Da bi bil tudi po stanovanlišču amerikskih gg. sobratov rad stikoval in pregledoval, kaj je morda v njih nam Evropejcem videti znamenitega, tega mi ni treba posebej praviti, ker častiti gg. bravci mojo slabo stran, veliko radovednost namreč, menda po večjem že poznajo. Ker pa so bili vsi dotični prostori zaperti, zadovoljen sem mogel biti s tem, kar sem v šolski dvorani videl in ravnokar poveršno popisal. (D. prih.)

Šolarska knjižnica.

v.

23. **Podučne povesti**, spisal v laškem jeziku Francišek Soave, ali povesti H. Parea ino L. Bramiera, poslovenil Štefan Kociančič. Drugi natis. (S 6 podobami.) V Gorici, natisnil in založil Paternolli 1870.

To je naslov 325 strani debelej knjigi v osmerki, okinčanejši še štiri lepimi lesorézi. Ako človek čita naslov omenjene knjige in dobi knjigo v roke, da jo vidi po vnanjem njenem licu, misli bi, da je nij boljše in primernejše knjige za učečo se slovensko mladino, nego je ta po gosp. Kociančiču iz laškega na slovensko preložena knjiga. Ali motil bi se, kdor bi kaj tacega misli, ker knjiga je pisana bolj za odrasle ljudi, jezik je zeló okoren in zastaran in vrhu tega mrgoli tiskarskih pogreškov. Mi ne umejemo, kako je ta knjiga v drugem natisu in še celo pred petimi leti zagledala beli dan. Dandanes bi se vendar moglo gledati na to, da se piše v pravilnem in gladkem slovenskem jeziku, ne pa v ónem zastaranem, ki smo ga pisali pred 30. leti. Dalje naj vsak založnik gleda na to, da je knjiga prosta tiskarskih pogreškov, sicer taccih knjig, ki mrgolé nerazumljivih in neprebavljivih besed, ne moremo priporočati slovenski mladini. — Knjiga je razdeljena na tri dele, ki obsegajo povesti Franciška Soaveta, ter ima na konci še poseben pristavek, obsegajóč povesti H. Parea in Lojzeta Bramierija. Knjigo bi treba vso predelati, predno bi jo smeli priporočati ljudstvu v ta namen, da se iz nje uči lepih zgledov v svojem milem materinem jeziku. Te knjige tedaj ne nasvetujemo za šolarske knjižnice, k večjemu bi jo priporočali (a to samo zaradi tega, da se razpečá) farnim knjižnicam za bolj odraslo,

manj izobraženo ljudstvo. — Dobiva se pri bukvarji Jan. Giontinitu v Ljubljani in stoji 50 kr.

24. **Stric Tomaž ali življenje zamorcev v Ameriki od Henriete Stowe. Svobodno za Slovence zdelal J. B. (S 6 podobami.) V Celovcu 1853. Natisnil in na prodaj ima Janez Leon. Cena mehko vezanim 30 kr., za premije 40 kr.**

Ta knjižica opisuje na 155 stranéh prežalostno stanje zamorcev v Ameriki. Opisuje njihovo sužnost, njihove britkosti in terpljenja, a vse to v prav prijetnej in mikavnej povésti. Knjižica ima 6 prav ličnih podob, jezik je še precej gladek in razumljiv. Ker nam je do tega, da se naša mladina soznani tudi z inostranimi prebivalci in še posebno, da dobôde pôjem o ónej krutej sužnosti ali robovanju, v katerem še dandenes živi toliko nesrečnih ljudi v zedinjenih državah severne Amerike; a v tej knjigi je z živimi barvami naslikano pomilovanja vredno stanje sužnih zamorcev v vseh razlikah njihovega življenja, njih ljubezen in udanost do svojih; potem tudi, kako je kupujejo in prodajajo, lovijo in grozovito terpinčijo. — To knjižico je spisala neka Angležkinja po imenu Beher Stowe. Knjižica je bila v kratkem v vse bolj znamenite jezike predstavljena in na tisoče iztiskov mej ljudstvo razširjena. In tako jo imamo tudi v našem milem domačem jeziku. Priporočamo jo prav živo vsem šolarskim knjižnicam, a to tem bolj, ker čujemo, da je nij več mnogo odtiskov. Kdor jo hoče imeti, naj se podviza. Dobiva se tudi pri bukvarji Jan. Giontinitu v Ljubljani.

25. **Postojnska jama. Popisal dr. E. H. Costa. V Ljubljani 1863. Založil Janez Giontini. Cena 40 kr.**

O tej knjižici nam nij treba mnogo govoriti, ker se užé sama priporoča, ako pomislimo, da popisuje največjo znamenitost v naši deželi. Žalostno bi le bilo, ako bi je ne imela vsaka šolarska knjižnica. Tudi učitelju je dober učni pripomoček v rokah, kadar mu je treba, da otrokom kaj več pové o Postojnskej jami, nego li se bere v naših šolskih berilih. Knjižica ima 48 strani v 8°. Spredaj ima krasen jekloréz postojnske jame, a zadej je priložen izvrstno izdelan črtež vseh njenih razdelkov, katerega je načrtal Pavel Eunike, civilen zemljemerec 1863. leta. Učitelji! podvizajte se, da tudi to knjižico prej ko mogoče spravite v zbirko za svoje bodoče slovenske gospode in gospodarje!

26. **Violice. Zbirka prijetnih povést in kratkočasnic podučnega in pobožnega zapopadka za mlade in stare. V Ljubljani. Založil Janez Giontini. Cena 12 kr.**

Ta knjižica nij nič družega, nego odlomek iz nekdanjega „Koledarja za Slovence“, ki je v letih 1855, 1856, 1857 in 1858 izhajal v Ljubljani. Knjižica, ki jo imamo danes pred seboj, ima spredaj lepo podobo Ter-

novske cerkve v Ljubljani. Na 24 straneh v 8° obsega: Kratek gospodarski koledar, to je opravila vsacega mesca; Popis Trnovske cerkve v Ljubljani; Božič, povést; Venec domačih pesmic; Različne drobnosti. — Ker je knjižica dober kup, nemamo nič zoper to, ako se tudi ta vversti v zbirko slovenske mladine primernih knjižnic.

27. **Ahazver večni popotnik. Pravljica. Poleg nemškega. Četrti natis. V Ljubljani 1869. Založil Jan. Giontini. Cena 5 kr.**

Obče znana in popolnoma nedolžna legenda, ki jo naše priprosto slovensko ljudstvo zelo rado čita, kar se razvidi užé iz tega, da je bilo četrtega natisa potreba. Knjižica ima 24 strani v 8° in je dober kup, zatorej naj se sprejme v knjižnico.

29. **Bojték, ali pravljica od viteza v drevo vpreženega. Prijetno in kratkočasno branje. V Ljubljani 1859. V založbi in na prodaj pri Jan. Giontinitu, bukvarji. Cena 10 kr.**

To je majhena knjižica v 16°, ki popisuje na 32 straneh zvestobo Bojtékove žene, nekega izmišljenega viteza ali kali, ki je šel nekam tjá v sveto deželo, pa je bil menda tam od nevernikov vjet, v drevo vprežen in je moral orati, kakor neumna živina. — Ker ta knjižica nema čisto nič poučnega za nežno slovensko mladino, pa otroci tudi še ne vedó ničesar o ženskej zvestobi, ne moremo jo priporočati za šolarske knjižnice. Beró naj jo rajše odraščeni ljudje, možki in ženske brez razločka, škodovati jim nič ne more, tedaj v farne bukvarnice ž njo!

Dopisi in novice.

Iz Notranjskega. *Okrajna učit. konferencija v Cerknici 6. in 7. marcija t. l. (Konec.)* Po razgovoru o splošnih zadevah učnih načrtov pričela se je debata o posameznih disciplinah.

a) Zastran religije sicer konferenciji ne gre pravica, delati kake sklepe, vendar se občna želja izreka, da bi se na vseh šolah opustilo posebno podučevanje v kerščanskem nauku, to je pripravljanje za sprejem svetih zakramentov, kakor je že na 5 ljudskih šolah na korist redni hoji v šolo in disciplini vpeljano. Da bi se to po postavni poti veljavno dognalo, naj bi slavni c. k. dež. šolski svet stopil v zvezo s prečastitim knezoškofijstvom. Konferencija meni, da je le-tam edino pravo mesto šolstvo glede zakona vrediti v smislu § 5. derž. sl. postave 14. maja 1869. Tako kočljivo (delikatno) stvar, kakor je podučevanje v veronauku naj določi višja cerkvena in deželna šolska oblast in potrebno ukrene. Osební názori o tem, »kedaj, koliko in kako« se mora veronauk deliti, naj ne bodo merodajni, ker na ta način se provzrokuje naj več zmešnjav, zdražb in razpertij, katerih so učitelji radi ali neradi največ deležni.

b) Nauk o jeziku naj se v ljudski šoli, kar najbolj mogoče, marljivo gojí. Če tudi tvarina o jezikoznanstvu naklada enorazrednicam preobilo bremena, vendar naj se vse stori, kar mladino more napeljati do samostalnega izobraže-

vanja. Deca naj se nauči dobro čitati, ker tako dobiva veselje do knjig in berila. Šole še niso naredile učenjakov, ampak lastna pridnost. Učenik naj pa tudi popolno pravilno govori in naj deco na to napeljuje. Priporoča se: zgodnjo narekovanje, spisovanje na pamet, raba ločil. Na nižih stopinjah naj se slovnica uči brez pravil, a praktično in v zgledih.

c) Glede računstva zbor večinoma izreka: v 1. oddelku I. razreda nikakor ni mogoče zmagati tvarine, to je številjenja do 20. Temeljito se navadi deca na 1. stopinji številjenja do 10 v enem letu. Kjer je šolstvo in hoja v šolo dobro urejena, tam je moč pri pervencih storiti tudi toliko več, kolikor razmere dopuščajo. Tudi računice so sedaj na novo priredjene. Preden bode imela mladina knjižice enega in istega natisa, minulo bode še 5 let. V tej prehodni dobi bode toraj jako težko v smislu načrtov delovati in doseči določeni smoter.

d) O realijah naj se v ljudski šoli predava toliko, kolikor je moč pri pomankanji učnih sredstev in pri slabih šolskih knjigah. Jako koristne so realistične vede, a ni še dosti, da učitelj zna razlagati jih na dolgo in široko, temeljito in razumljivo, a skerbeti je tudi, da učenci predavano razumo in taisto stanovitno v spomin vtisnejo.

Brez pogostnega ponavljanja pa, in poleg sedanjih šolskih knjig, ki se v nobenem oziru ne vjemajo z učnimi določbami ni moč tega doseči tako, ba bi ne bilo na škodo drugim disciplinam. Zbor želi tudi pomočnih knjig za učitelje, samo vprašanja: »kdo jih bode sestavil?« tega ne more rešiti. Sklenivši ta razgovor se je zapela že tolikrat premlaćena pesem! Da bi vendar . . . ?

e) Smoter lep opisnega nauka je dosegljiv, zato se ni nič ugovarjalo določbam učnega načerta. — Priporočevali so se podkladki za lego, ker le poleg teh je moč doseči enakomerno pisavo. Lepopisje brez analize, razlaganja, primerjevanja, kazanja na estetične oblike in naravnost ni vredno ničesa, ter vspehi bi bili jako slabi. Tiho pisanje in nema posnema učiteljevega predpisa je cepič, odrezan žlahnemu drevesu, ki pa ne prinaša nobenega sadu.

f) Risalni nauk ni pač še na oni stopinji, kakor bi bilo želeli. Krivo je temu pomankanje dražih učil, pa tudi nevednost pri praktičnem podučevanju. Tvarina, po učnih načertih risanju odmerjena, je na prvi hip res videti obila, a večletna praksa bode tudi risanje spravila v pravi tir. Potem bodo vezal ta predmet vse druge discipline v lepo celoto, zato se hočejo zborujoči deržati učnega črteža, kar bode le mogoče.

g) Tudi zastran petja ni učiteljem preveč naloženega, toraj se je treba deržati učnih določeb.

h) Telovadni nauk deklicam na deželi nič kaj ne pristuje. Zoper postavne določbe, se ve, ni ugovarjati, a zbor misli, da je preobilo, dekličem nalagati še večje breme, nego dečkom.

Ako je iz pedagogijskih in zdravstvenih ozirov dečkom 16 $\frac{1}{2}$ ur nauka na teden več, kakor zadosti, tedaj nikakor ni opravičeno, da je nježni spol obsojen na 19 $\frac{1}{2}$ ur šolanja, in to iz vzrokov, ki so bili navedeni že ob začetku konferencije. Ker so pa ročna dela dekličem v dejanskem življenji neogibno potrebna, naj se toraj telovadba za dekliče zamenja z ročnimi deli, kar bi slavni c. k. deželni šol. svet blagovolil urediti vsaj za čas prihodnje dobe. Verhu tega pa niedna šola nima telovadišča, niti drugih priprav za telovajo; šolske izbe ne dopuščajo izverševati še malih telesnih vaj ne, ker so večidel »kurnjaki.«

2. Stan okrajne bukvarnice. Le-ta ima 237 knjig. K zbirki je največ pripomogel ranjki gosp. pl. Rutkovski, c. k. komisar, sicer je tudi bukvar-

nica dobila od 7 dobrotnikov nekaj knjig. Nakupile so se tudi učne knjige, ki jih rabijo na c. k. učiteljskišči v Ljubljani, in te iz podpore blagajnice c. k. okrajnega šl. sveta — v znesku 60 gl. Zbor izreka hvalo!

3. Nadaljevalno šolo, kakoršna je sedaj, obsoja zbor na »germado«, ker je neplodna, ker nima učencev, in ako jih ima, so različno izšolani, ali prav nič, ali prav dobro. Mladina nima niti knjig, niti družih učil

4. Volitve. V stalni odsek zbora so po listkih odbrani g. g.: Benedek, Poženel in Dermelj. V pregledovalca računov se volita g. g.: Bernard in Poženel z 11 glasovi. V bukvarnično komisijo se volijo g. g.: Dermelj s 13, Žvagen z 12, in Bernard z 11 gls.

5. Posameznih nasvetov naj omenimo le dvoje:

a) Učitelj H. podaja zboru referat, kako naj bi bile knjige uredjene v smislu učnih načrtov.

b) Učitelj Z. predlaga, naj se vpelje nadzorovalna knjiga, v katero bi se vpisovalo, v kakšnem stanu je bila ljudska šola ob priliki nadzorovanja. — Zbor ne sprejme nasveta.

6. Konečno govori še nekoliko g. nadzornik v svojih opazkah o priliki nadzorovanja, ter priporoča, da naj gospodje učitelji posebno čuječe pazijo na disciplino, šolsko snago, na varčnost učnih sredstev, in da naj se trudijo požrtvovalno za omiko mladine! — S »slavo-klici Njegovemu Veličanstvu« presvitlemu cesarju se končuje zborovanje drugi dan (7. marcija) ob 4. uri po polu dne.

— *Perva učna razstava v Gorici l. 1875. Poročilo razstavnega odbora.* (Dalje.) Po seji je povabil g. predsednik Klodič učiteljski zbor in vse nazoče goste v razstavo (v II. nadstr.), ktera je bila po urnem, trudapolnem delovanji sosebno poslednjih dni že vsa urejena.

S tem, da je vsa gospoda razstavne prostore prehodila, bila je razstava odperta.

Popis razstave je prinesel »Učit. Tov.« p. l. v listu 22. str. 348—350, tedaj letos samo to, kar smo lani prezirali.

Ogledovalcev je privabila razstava vsak dan obilno, največ v nedeljo 17. oktobra (bilo jih je ta dan samo takih, ki so vstopnino plačali, 500; učiteljev brez vstopnine okoli 60). Vseh skup je bilo obiskovalcev (brez učiteljev) 2478, učiteljev čez 300 — domačih, Teržaških, Isterskih, Videmskih i. dr., ki so razstavo po 3- in večkrat ogledali. Tudi mnogo druge odlične gospode, in med njimi c. k. namestnik Njih ekscel. g. Feliks baron Pino Friedenthalski, iz mesta in s kmetov je po večkrat prihajalo v razstavo.

Ves čas so ljudsko-šolski učitelji — v to naprošeni — razstavo varovali ter bili občinstvu voditelji in razlagavci; drugi spet so vstopnino pobirali in imena darilcev zapisovali. Ti učitelji (po alfab. verstí) so: Bajic Ant., Benko Iv., Copi Jož., Gallo Ant., Kumar Val., Kuršen Al., Niederkorn Ferd., Pasqualis Val., Poniz Benedikt, Sedevčič Blaž, Sternad Franc, Vodopivec Vinko. — Posebno pohvalo je zaslužila tudi gospodična Ant. Preselnova (učiteljica žensk. rokodel v mestni dekl. šoli v Gorici), ki je svoje in družih šol izdelke jako okusno sama razložila, ali urediti pomagala, in ves čas razstavo nadzorovala.

Vstopnine je došlo 478 gld. 91 kr. Med osebami, katere so podarile več, ko je znesla dotičnega dne vstopnina, odlikujejo se sosebno te-le:

P. n. gg. fcm. g. Iv. K. grof Coronini (10), Sam. grof Gyulaj (50), dež. šol. nadzornik Ern. dr. Gnad (5), dež. šol. nadzornik Ant. Klodič (10),

Al. dr. Pajer vit. Monriva (25), župan Karol vit. Perinello (5), dvorni svetovalec Fr. baron Rechbach (10), Hektor baron Ritter-Zahony (5), Henrik baron Ritter-Zahony (10).

Pervi občutek, ki ga je razstava v ogledovalcih vzbudila, bila je osupnenost; nikdo ni kaj tacega pričakoval — tudi izvedenci ne. Čudili so se obiskovalci po eni strani mnogoverstnosti reči, po drugi pa temu, da je bilo vse tako všečno razpostavljeno in urejeno. Večina reči je bila večini ljudi nova; nova reč pa tudi takih učil razstava. Sploh šolnikom in nešolnikom, starim in mladim, omikancem in neomikancem je razstava več ali manj nov svet odperla; šolo jim kazala vso drugo, ko nekdanj. Vsem se je usilovala misel — in mnogi so jo na glas izrazovali — »Da bi bili mi kaj tacega imeli!« — »Da bi se le te lepe reči otrokom v resničen prid obrnile!«

Razstavcem zasebnikom se je, kar so bili razstavili, nazaj poslalo; nekteri so tudi sami prišli po svoje reči. Odposlala so se tudi ženska ročna dela. — Pisarije in risarije pa so se obdržale, da se bodo o prihodnji razstavi primerjale tedanjim šolskim izdelkom, da se razvidi napredek. — Knjigoteržcem in založnikom učnih pomočkov se je povernilo vse, razen tistih stvari, ktere je šolska oblast v principu odločila za nakup. Obrniti pa se ima v nakupovanje teh učil nek znesek (5000 gld.) od tistih 8000 gld., ki jih je državni zbor odmenil v podporo ljudskim šolam na Goriškem za leto 1875.

Razstava bi bila ostala nedoveršena in po nekem brezvspešna, ko ne bi šolsko osebje, razstavci in občinstvo sploh izvedelo, katere razstavljenih reči so bile z ozirom na namen razstave najboljše, ktera učila so za pospeševanje ljudsko-šolskega poduka več ali manj pripravna, kateri učiteljski ali učenški izdelki kažejo kak napredek in po katerih se posamne šole ali osebe odlikujejo. Tem vprašajem odgovoriti, bila je — ne ravno lahka — naloga razstavne sodnije. Reševanja te svoje naloge se je sodnija lotila berž perve dni razstave urno in resno. Kolikor jej niso bili štirje nje odseki sami kos, iskali so si sveta in podpore pri vnanjih izvedencih; in k temu so bili pooblašeni. Za razne razstavne razdelke so bili povabljeni ti-le p. n. gospodje: Amos (bar. Ritterjev gospodarstveni vodja), Ant. Gallo (c. k. vadnice učitelj), Franc pl. Gironcoli Steinbrunn-ski, (vel. posestnik v Vertobji), Val. Kumar (c. k. vadnice učitelj), Teod. grof Latour (vel. posestnik v Rušic-u), Albert dr. Levi (vel. posestnik v Villanova-i, Alfred grof Manzano (c. k. okrajni komisar v Gorici). Posamni razdelki razst. sodnije ali njih poročevalci in udje so se tudi še z drugimi strokovnjaki posvetovali. — Za presodbo ženskih ročnih del so bile naprošene p. n. gospé: Jozefina Antonini, Leopoldine Ciulandi, Matilda grofinja Coronini in Marija vit. Pajer de Monriva. Te gospé so se razdelile na 2 odseka (1. za presojevanje šivarij, 2. za pletenine in vezila). Vendar pa so slednjič vsako razsodbo vse izvedenke poterdile, in to v pričo spremljajočih jih gospodov dotičnega odseka razst. sodnije. Težavno svoje opravilo so gospé-izvedenke v primeroma kratkem času opravile, ker je njihovo čudovito bistro poznavško oko med tisuč razstavljenimi izdelki berž tisti zadelo, ki je bil omembe in hvale vreden.

Nabrano tvarino, ki je imela biti konečni razsodbi podlaga, pretresali so v mnogih sejah razdelki jury-ski in slednjič je vsakrat vse še enkrat preudarila in odobrila in občnem zboru vsa sodnija. Njene obravnave so se versile po posebnem opraviškem redu koj od začetka osnovanem in poterjenem.

Naslednji zapiski kažejo, kar je razstavna sodnija storila. Kazali A. in B. obsegate raznih založnikov učila, ki jih jury šolam, učiteljem in kupcem

sploh »posebno priporočā«, ali pa le »priporočā«; kazali C. in D. obsegate imenik razstavcev (oseb, šol, zavodov i. dr.), katerim je jury gledé na stvari, ki so jih razstavili, »posebno priznanje« izrekla, ali pa le »častno omembo« priznala.

A.

»Jury« kot učne pripomočke ljudskim in meščanskim šolam »posebno priporočā«:

I. Izmed tistih, ki jih je razstavila *Pichlerjeva vdova & sin* na Dnnaji, naslednje:

Schreiberjeve podobe za nazorni nauk. Nazorni nauk v podobah (založil Tempsky) z navodom Hermannovim. Premikalne čerke z navodom Fellnerjevim. Schubertov prirodopis rastlinstva. Hartingerjeve gljive (gobe) in strupene rastline z navodom. Patekove strupene rastline. Schreiberjeve tablice k prirodopisu. Ruprechtov atlant k prirodopisu z dodatkom Voigtländer-jevim. Herdtle-va elementarni ornamenti. Herdtle-vih 60 podob. Stielerjev atlant za šole. Kozennov atlant za ljudske šole. Kozennov atlant za meščanske šole. Kozennovi poluti (nemšk. in hervašk.) Spruner-jev zgodovinski atlant. Rhodetov zgodov. atlant. Sydow-o severno in južno Ameriko. Stülpnagel-novo Evropo. Ranz-ovo Azijo, Nemčijo, Palestino, Ameriko, Avstrijo, polutki. Woldermannovo Evropo, Afriko, Ameriko. Doležal-ega Avstrijo. Kiepert-ovo Evropo. Becker-jeve podobe k zgodovini. Markus-ove tablice zgodovinske. Armilarni globus. Kellner-jeva reliefna zemljevida Avstrije in Evrope. Zinke-tov Tellurium.

II. Izmed učil, ki jih je razstavil *J. Giontini* v Ljubljani ta-le:

Tomšič-ev nazorni nauk sè slov. terminologijo. Schreiber-jeve tablice rastlinstva in živalstva. Ruprecht-ov atlant prirodopisni. Kozennov-ega atlanta za šole — Evropo, Palestino. Issleib-ov šolski atlant. Globuse v slovenskem, ital. in nemškem jeziku. Pedagogične knjige in spise za mladino.

III. Od učil, ki jih je razstavilo *c. kr. založništvo šolskih bukev* na Dunaji: Slogovne tablice (slov. in ital.) Grandauer-jev elementarni nauk o risanju.

IV. Od *Tempsky-ga* v Pragi.

Slogovne tablice (nemške za nemške šole). Premikalne čerke sè slov. navodom. Razne šolske in pomočne knjige za učitelje.

V. Od tega, kar je razstavilo *c. kr. žensko izobraževališče v Gorici*:

Krämmmer-jevo računsko pripravo. Cebin-ovo račun. pripravo. Frič-eve posnetke biserov. Löseke-ve kalupe gljiv (gob).

VI. Od razstave *A. Kreidl-na, mehanikarja v Pragi*:

Fizikalne in kemijske priprave za lj. šole, 36 gld. Popolne kemijske priprave za mešč. šole.

VII. Od razstave *Wokulat-ove v Gorici*:

Snovi k Fröbel-novim igram Hestermann-ove. Ruprecht-ov atlant prirodopisni. Stanovanja živali. Schottov tellurium.

VIII. Klopi (šolske), ki jih je razstavil *c. kr. okr. šol. svet v Gradišči*, izdeluje *Diblas* v Gradišči.

IX. Pesni iz »Vertec«-a, razst. *Tomšič, učitelj v Ljubljani*.

X. Od razst. *K. Winikar-jeve v Bernu* razne knjige in Pokorny-ga knjižice (nemške in slovenske).

XI. Od razst. *Paternolli-eve v Gorici* razn. spise za mladino pa mnogoverstne pisarske potrebščine.

XII. Od razst. *Ed. Mussil-ove na Dunaji* lepopisne knjižice.

(Konec prihod.)

— *Zakaj letos ni bila Velikonoč prvo nedeljo po pomladnji polni luni* (t. j. 9. aprila), ampak še le nedeljo potem, 16. aprila. — Že v prvih časih kersčanstva je bilo določeno, da ima velika noč biti vselej v nedeljo, in sicer tisto nedeljo, ki je prva po pomladnji luni, ako je pa polna luna v nedeljo, je pa velikonoč nedeljo pozneje. Pomladnja polna luna je pa tista, ki pade na 21. sušca ali prva za tem. Ta pomladnja luna se imenuje »terminus paschalis« velikonočna meja.

Kedaj da nastopi pomladnja polna luna, to zvezdoznanci preštevilijo na uro, minuto in sekundo. Ker je pa po raznih krajih na zemlji tudi razen čas (dnevni), zgodi se lahko, da je na drugem kraju ne samo ura, temuč tudi dan za pomladnjo polno luno drugačen, letos je n. p. v Berlinu polna luna v saboto 8. aprila zvečer ob 8. uri 32. mt. in 18. skd.; v Madras (vzhodni Indiji) v nedeljo 9. aprila zjutraj ob 12. uri 59. mt. in 40. skd.; v Bataviji 9. aprila v nedeljo zjutraj ob 2. uri 45. mt. in 56. skd.; v Melbourni (v Avstraliji) v nedeljo 9. aprila zjutraj ob 5. uri 18. mt. 37. skd.

Ko bi se tedaj velikonoč po tem pravilu praznovala, bi imeli Evropejci, potem v severni in južni Ameriki velikonoč 9. aprila, Angleži pa v vzhodni Indiji in v Avstraliji, Holanci v Javi pa velikonoč 16. aprila. (Dalje pr.)

— *Dosedanjemu okrajnemu šolskemu nadzorniku na Tominskem, Žnidarčič-u*, je izreklo c. k. deželno šolsko svetovalstvo za njegovo 5letno delovanje na šolskem polju popolno priznanje (volle Anerkennung). (»Sč.«)

— Nove risanke s slovenskimi napisi, ki so izišle v Pragi v založbi Felkl-na (*glej Tov. l. 7. str. 111*) ima na prodaj g. Janez Giontini v Ljubljani.

Razpisi učiteljskih služeb.

Sledeče učiteljske službe se razpisujejo: 1. Služba učitelja v Sorici z letno plačo 400 gl. in prostim stanovanjem, 2. v Zalilogu z letno plačo 400 gl. in prostim stanovanjem, 3. v Poljanah z letno plačo 450 gl. in prostim stanovanjem, 4. ena učiteljska služba v Teržiču z letno plačo 400 gl.

Prošnje in sicer taistih, ki so uže v službi, se po predpostavljenih gospodskah do 10. junija 1876 pri dotičnemu krajnem šolskemu svetuložijo.

C. k. okrajni šolski svet v Kranji dne 24. aprila 1876.

Premembe pri učiteljstvu.

G. Anton Požar iz Košane v Knežak, g. Matija Japel iz Logatca v Senčur pri Kranji.

 Današnjemu listu je pridjana muzikalna priloga.

Gúgalica.

Besede *Ivan Tomšičeve.*

Allegro

Vglasbil *Av. Leban.*

leggiere

mf Še bolj, še bolj, Ma - tij-ček, za - gú - gaj me na
zrak! Vi - so - ko me po - zé - ni, Saj de-ček si kre-
pák. Do ve - je tja ze - lé - ne Za - gú - gaj me moč-
p nó, Da be - le vi - dim hi - še S pri - jaz - no cer - kev-
mf co. Da be - le vi - dim hi - še S pri - jaz - no cer - kev-
co. Še bolj, še bolj, Ma - tij-ček, Za - gú - gaj me na
zrak, Vi - so - ko me po - zé - ni, Saj de-ček si kre - pák.

Deklica in tica.

Besede A. L-ove.

Vglasbil Avg. Leban.

Allegretto

p *mf*

1. Ti-či-ca za-la, oj pe-vaj slad-kó! Ved-no se ba-la sem,
2. Ti-či-ca za-la, oj pe-vaj slad-kó! Ved-no se ba-la sem,
3. Ti-či-ca za-la, oj pe-vaj slad-kó! Ved-no se ba-la sem,

rit. *tempo* *pp*

1. da te ne bo. Tuž-na sem bi-la, ko šla si od nas,
2. da te ne bo. Ra-dost spre-let-je zdaj ser-ce mi spet:
3. da te ne bo. Gnjez-do si sple-ti, ni - kar se ne boj,

mf *f*

1. Sol-ze to - či-la ta dol-gi sem čas. Ti-či-ca za-la,
2. Budno to pet-je o - živ-lja ves svet. Ti-či-ca za-la,
3. Ra-da i - me-ti i rod ho-čem tvoj. Ti-či-ca za-la,

p *f* *p*

1. pe-vaj slad - kó! Ti-či-ca za-la, pevaj slad - kó!
2. pe-vaj slad - kó! Ti-či-ca za-la, pevaj slad - kó!
3. pe-vaj slad - kó! Ti-či-ca za-la, pevaj slad - kó!

